

Tautos Fondo Tarybos Pirmininkas Gintautas Žemaitaitis Praneša

Tautos Fondo įstatai seniai nebuvo keisti. Taryba paprašė Joną Stankiną vadovauti Tautos Fondo įstatų perredagavimo komisijai, į kurią jis pakvietė dr. Giedrę Kumpikaitę, Marių Marijošų ir Algį Vedecką. Po konsultacijų su advokatu A. Domanskiu, Valdybos pirmininke Laima Šileikyte-Hood ir Tarybos pirmininku Gintautu Žemaitaičiu, pakeitimai buvo patvirtinti TF

Tarybos ir pristatyti TF nariams per 2014 m. birželio 7 d. Metinių narių susirinkimą. Metinis susirinkimas patvirtino šiuos pakeitimus.

- TF nario asmeniškai balsai negali viršinti 3% visų TF narių balsų skaičiaus. Narių balsų skaičius nustatomas pradedant pereinamąjį Metiniam susirinkimui registruotais balsais, pridėdamas naujus narių balsus gautus iki gruodžio 31 d., remiantis TF įstatais ir TF tarybos patvirtintomis taisyklėmis.
- Narys taip pat gali balsuoti kitų narių įgaliojimus, bet kiekvieno asmens įgaliojimas negali viršinti 3% visų narių balsų.
- Šis narių balsų skaičiavimas bus naudojamas balsuojant narių susirinkimų metu bei kvorumo nustatymui.
- Nariams paaugokius nepiniginis aukas, balsai bus priskaitomi tik pardavus paaugoką objektą, pagal gautą sumą.
- Kitos TF įstatų pataisos buvo tik kalbos patikslinimai.
- Šiuo metu TF naujieji įstatai yra anglų kalba, nes to pageidauja valdžios įstaigos. Ateityje, jie bus išverstį į lietuvių

kalbą. Atsiradus interpretacijos skirtumams tarp anglų ir lietuvių įstatų versijų, anglų versija nulems.

Jei norėtumet plačiau susipažinti su pakeitimais prašome kreiptis į TF raštine.

Savo Metiniame narių susirinkime 2014 m. gegužės 7d. TF nariai priėmė šiuos nutarimus:

- Atsižvelgiant į tas sąlygas, kurios spaudžia su svetimais įtaka lietuvius gyvenančius Karaliaučiaus ir Vilniaus kraštuose, rekomenduojame, kad TF skirtų daugiau paramos toms lietuvių organizacijoms veikiančioms Karaliaučiaus ir Vilniaus kraštuose, kurios skatina patriotizmą, lietuvių kalbą, lietuviškus papročius ir Lietuvos kultūrą.

Taip pat, atsižvelgiant į Rusijos agresiją Ukrainos atžvilgiu, Rusijos tiesioginius ir netiesioginius veiksmus Lietuvos teritorijoje ir besikeičiančią geopolitinę situaciją Europoje, rekomenduojame skatinti Lietuvos patriotizmo ugdymą, lietuvių istorijos, kultūros ir tapatybės skatinimą Lietuvos mokyklose, ypatingai pradinėjų ir vidurinių klasių lygyje.

- TF Taryba ir Valdyba turėtų atsižvelgti į faktą, kad antrabangiai nyksta ir su laiku TF gali išnykti. Todėl, siūlome, kad TF priimtų ir pradėtų įgyvendinti karų pasikėtimą strategiją ir pradėtų rimtas pastangas pakviesti naujai atvažiavusius lietuvius į TF veiklą.

Nuoširdžiai dėkoju Tautos Fondo valdybai ir jos pirmininkei Laimai Šileikytei-Hood, TF tarybos komisijoms ir visiems mūsų pagalbininkams už malonų bendradarbiavimą. Ypač, ačiū Jums, mieli Tautos Fondo nariai, už pritarimą mūsų tikslams ir dosnią paramą.

TF taryba ir svečiai:

Sėdi iš kairės: Algis Vedeckas TF pirmininkas emeritas, Algirdas Grybas JAV LB NY apygardos pirmininkas, Gintautas Žemaitaitis, TF tarybos pirmininkas, buisimasis Generalinis konsulas NY'e Julius Pranevičius, Laima Šileikyte-Hood, TF valdybos pirmininkė. Stovi iš kairės: Roma Vedeckienė, Evaldas Remičus, Aldona Kulpienė, Deborah Pileikiene, dr. Valentinas Šernas, Marius Marijošius, Ramūnas Gauša, Marius Griškonis, Kęstutis Bileris, Raimundas Šližys, Nijolė Zabauskienė, Povilas Debesis (TF veiklą vedėjas), Jonas Stančinas. Trūksta Gnežinos Janušienės ir Jono Vainiaus.

„Tautos fondo žinios“. Tęstinio leidinio titulinis puslapis. J. Skiriaus asmeninis archyvas

Lietuvai 2001 m. LDK Gedimino IV laipsnio ordinu apdovanoti Juozas Gedraitis ir dr. R. Šomkaitė, kuriai dar įteiktas ir Lietuvos Nepriklausomybės medalis. 2005 m. Jurgis Valaitis apdovanotas ordinu „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro kryžiumi.

5. Lietuvių fondas ir Lietuva

Lietuvių fondas (LF) – šiuo metu lietuvių išeivijoje veikiantis didžiausias paramos fondas. Lietuvių fondo narių metiniame 54-ajame suvažiavime 2017 m. gegužės 6 d. Pasaulio lietuvių centre, Lemonte, informuota, kad nariai ir rėmėjai jau yra

paaukoję per 39,5 mln. dol., o lietuviškai veiklai remti ir studentų stipendijoms nuo įsikūrimo pradžios skirta beveik 20 mln. dolerių²⁰⁷. LF yra 105 vardiniai fondai arba fondeliai (2016 m. duomenimis). Fondas pagrindinio kapitalo palūkanas skiria lietuvių išeivijoje reikalams. Daugiausia dėmesio skiriama remti švietimo, kultūrinei, meninei, mokslo ir visuomeninei veiklai, jaunimo reikalams bei studentų stipendijoms. Remiant fondui, veikia lituanistinės mokyklos, leidžiamos knygos ir vadovėliai, rengiami pasaulio lietuvių seimai, suvažiavimai, dainų ir tautinių šokių šventės; remiamos meno ir kultūros organizacijos, jų renginiai, jaunimo stovyklos, pasaulio lietuvių jaunimo kongresai ir jaunimo organizacijos, archyvai, lietuvių spauda ir radijas.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, LF ypatingą dėmesį atkreipė į Lietuvą. Dar 1989 m. metiniame narių suvažiavime buvo nutarta 50% pelno skirti Lietuvos kultūros ir švietimo reikalams, toliau remti jaunimą iš Pietų Amerikos ir kitur, kurie nori lankyti Vasario 16 gimnaziją²⁰⁸. Dalis LF narių norėjo ir visą fondo pagrindinį kapitalą pervesti Lietuvai, tačiau gana greitai nuomonė pasikeitė – nutarimo skirti 50% pelno Lietuvos reikalams nepatvirtino nei LF taryba, nei pelno skirstymo komisija²⁰⁹.

1990 m. kovo 31 d. LF vadovybė, fondo visuotiniame suvažiavime išklausiusi pasisakymus, nutarė 1 milijoną dolerių iš LF pagrindinio kapitalo skirti Lietuvos reikalams. Tai buvo labai patriotiškas sprendimas, nes iki tol pagrindinis kapitalas nebuvo liečiamas. Tokio nutarimo vykdymui reikėjo pakeisti LF įstatus. Didele LF narių balsų dauguma 1991 m. kovo 23 d. narių suvažiavime taip ir buvo padaryta. Milijoną dolerių Lietuvos švietimo ir kultūros reikalams paskyrė 1991 m. liepos 27 d. vykęs specialusis LF narių suvažiavimas. Tuo pačiu buvo išrinkta Patikėtinių taryba, kurios pirmininku tapo dr. Antanas Razma. Taryba turėjo administruoti paskirtuosius Lietuvai pinigus ir kontroliuoti vykdomus planus²¹⁰. 1992 m. LR Kultūros ir švietimo ministerijos Programų taryba, posėdžiaudama su LF Patikėtinių taryba, parengė projektų, kuriuos turėjo finansuoti iš dovanoto milijono, sąrašą. Ir jau 1993 m. spalio 15 d. visų projektų vykdymui buvo išmokėta 310 705 dol.²¹¹ Dalis pinigų buvo skirta naujų mokyklinių lietuvių kalbos ir istorijos vadovėlių leidybai²¹².

207 Lietuvių Fondo 54-asis narių suvažiavimas <http://www.lithuanianfoundation.org/lietuviu-fondo-54-asis-nariu-suvaziavimas/> (žiūrėta 2017 08 07)

208 Plačiau žr.: Remienė, M. *JAV lietuvių kultūros keliuose*. Vilnius: UAB *Baltijos kopija*, 2011, p. 325; 1990 m. Lietuvių fondo Pelno skirstymo komisijos pranešimas (pirmininkas P. Kilius ir sekretorius P. Kisielius). *LTSC/PLA*, f. JAV LB – Algimantas Gečys, d. 5, b. (Lietuvių fondas 1965-2009), l. n.

209 2017 08 08 M. Remienės laiškas J. Skiriui. AA, b. 29 („JAV lietuvių darbai Lietuvai 1918-2018“), l. n.

210 *Lietuvių Fondas. Lithuanian Foundation. II. 1962-1982-1992*. Chicago: *Draugo* spaustuvė, 1994, p. 202.

211 Apie projektus plačiau: *ten pat*, p. 202-204.

212 Juodelis, Br. Viešnage Lietuvoje. *Draugas*, 1994, spalio 20, nr. 204, p. 4.

Lietuvių fondo taryba 1994 m. Sėdi iš kairės į dešinę - dr. Antanas Razma, Daina Kojelytė, LF tarybos pirmininkė Marija Remienė, Stasys Baras, Alė Razmienė ir dr. Gediminas Balukas. Stovi: dr. Ferdinandas Kaunas, dr. Kazys Ambrozaitis, Povilas Kilius, Vytautas Kamantas, Saulius Čyvas, Kostas Dočkus, Vytenis Narutis, Vaclovas Momkus, Ramona Žemaitienė, dr. Jonas Valaitis ir Algirdas Ostis. <http://www.lithuanianfoundation.org/LT/istorija>

300 000 dol. buvo paskirta M. K. Čiurlionio dailės muziejaus atnaujinimui Kaune, saugumo bei klimato kontrolei tobulinti²¹³. Vėliau LF dėmesys Lietuvai sumenko. Pavyzdžiui, 2007 m. skirstant pelną Lietuvos reikalams dar buvo skirta 16% (iš 567 952 dol.), o jau 2009 m. – tik 1% (iš 394 309 dol.), 2010 m. – 2% (iš 411 500 dol.); 2014 m. (iš 480 668 dol.) ir 2015 m. (iš 758 575 dol.) parama padidinta iki 4%, o 2016 m. – 3% (iš 791 098 dol.) viso pelno²¹⁴. Tam įtakos turėjo dar 1994 m. kovo 26 d. Chicago'je, Jau-nimo centre, vykusiam LF 31-ajame suvažiavime išsakyta nuomonė, kad „skirstant LF pelną, būtų duodama pirmenybė Amerikos ir užsienio lietuvių kultūrinių reikalų ir lituanistinio švietimo rėmimui, taip pat spaudos, radijo, kultūrinių vienetų bei menininkų rėmimui“²¹⁵. Ir tokia nuostata buvo visiškai pateisinama, nes reikėjo rūpintis lietuvių reikalais iševijoje. Nepaisant to, LF kai kuriuos reikšmingus darbus savo Tėvynei atliko.

LF tarybos nutarimu šalia fondo įsteigta atskira organizacija – Lietuvių dailiojo meno institutas. Šis institutas veikė kaip LF padalinys ir kaupė iševijos dailininkų meno darbų kolekciją. Fondas surado ir nupirko pripažinto, iš Pamario krašto kilusio dailininko Prano Domšaičio (1880-1965) kūrinių rinkinį, kurį ekspertai įvertino 400 000 dol. 1999-2001 m. LF Lietuvos dailės muziejui padovanojo 530 P. Domšaičio paveikslų. 2005 m. spalio 25 d. LF tarybos posėdyje vienbalsiai buvo nutarta dar 135 LF globoje esančius P. Domšaičio kūrinius padovanoti Lietuvos dailės muziejui. Iš viso buvo padovanoti 665 šio dailininko darbai²¹⁶. Jo kūriniai nuolat eksponuojami

213 Razma, A. Lietuvių fondo „Nobelio“ premijos. *Pasaulio lietuvis*, 1999, vasaris-kovas, nr. 2-3, p. 55.

214 Duomenys surinti iš LF ataskaitų (atitinkamų metų leidinio *Liepsna*).

215 *Lietuvių Fondas. Lithuanian Foundation. III. 1992-2012*. Chicago: spaudė Baltic Printing and Graphic Design Sturio, 2012, p. 43.

216 Ambrozaitis, K. Lietuvių fondas – meno globėjas. *Lietuvių Fondas. Lithuanian Foundation. III. 1992-2012*. Chicago: spaudė Baltic Printing and Graphic Design Sturio, 2012, p. 124, 126.

Lietuvos dailės muziejaus padalinyje Klaipėdoje. 2004 m. galerija pavadinta Prano Domšaičio vardu. 2016 m. Vytauto Kasiulio dailės muziejuje Vilniuje buvo atidaryta P. Domšaičio retrospektyvinė paroda ir albumo-katalogo pristatymas²¹⁷.

LF dėka Lietuva praturtėjo dviem meno rinkiniais. LF už 16 000 dol. nupirko 37 dailininko prof. Mstislavo Dobužinskio (1875-1957) paveikslus, kurie sudarė grafikos kūrinų ciklą „Senoji Lietuva“, sukurtą dar 1933-1934 m. Lietuvoje. 2006-aisiais Lietuvą pasiekė M. Dobužinskio piešinių kolekcija²¹⁸. O 2013 metais Lietuvai padovanoti 26 Ados Peldavičiūtės-Montvydienės tapybos darbai.

Labai svarbi paramos sritis – stipendijų skyrimas. Nors LF pagrindinis dėmesys nukreiptas į lietuvių išeivijos studentus, bet nedidelė dalis stipendijų skiriama ir Lietuvos studentams. 2010 m. buvo pranešta, kad per pastaruosius 20 metų stipendijoms buvo paskirta daugiau kaip 2 mln. dol. Išduotų stipendijų skaičius – 1749. Tarp jų – 104 Pietų Amerikos lietuvių kilmės studentai, kurie gavo progą vienus metus mokytis lietuvių kalbos Vasario 16-osios gimnazijoje Vokietijoje. Pavyzdžiui, Vasario 16-osios gimnazijos reikalams LF 1997-2000 m. skyrė 130 100 dol.²¹⁹ Nuo 2013 m. Pietų Amerikos lietuvių jaunimas, kuris iki tol mokėsi Vasario 16-osios gimnazijoje, pradėjo mokytis lietuvių kalbos Lietuvoje²²⁰. Vadinasi, pinigai, skirti jiems, jau buvo nukreipti į Lietuvą.

Tiesa, būtina priminti, kad ryškėjant Lietuvos išsilaisvinimui iš komunizmo jungo, pradėjo formuotis nauja studentijos, besikreipiančios į LF paramos, tendencija. 1989 m. tik 2% visų prašymų gauti stipendiją sudarė prašymai iš Lietuvos. Po penkerių metų tokių prašymų jau buvo 75%. 1993 m. LF stipendijoms skyrė 75 900 dol. (iš 250 230 dol. šalpos), o 1994 m. – 74 700 dol. (iš 240 010 dol. šalpos)²²¹. Taigi net trečdalį teikiamos fondo paramos sudarė stipendijos.

Po kelerių metų iškilo nauji iššūkiai – Lietuvos jaunuoliai, studentai ir doktorantai pradėjo studijuoti užsienio universitetuose. Parama buvo teikiama ir jiems. Štai 2007 m. 35% stipendijų buvo paskirta JAV gyvenantiems ir besimokantiems studentams, 32% – Lietuvoje studijuojančiam jaunimui, o likę 33% – kitur pasaulyje besimokantiems lietuvių kilmės studentams²²². Nors gauta parama nepadengia visų studijų išlaidų, bet studijas gerokai palengvina. Prašymų visuomet yra gaunama 2-3

217 Apanavičienė, L. Įamžinta Lietuvių fondo dovana Lietuvai. *Draugas*, 2016, kovo 8, nr. 28, p. 6.

218 Mstislavo Dobužinskio piešinių paroda „Senoji Lietuva“ (Palanga) http://old.ldm.lt/PGM/Dobuzinskis_2009.htm (žiūrėti 2017 08 09)

219 Saulis, A. Lietuvių fondo pelno skirstymas. *Lietuvių Fondas. Lithuanian Foundation. III. 1992-2012*. Chicago: spaudė Baltic Printing and Graphic Design Sturio, 2012, p. 75; Rėmėjai: dosnūs Lietuvių fondas. *Pasaulio lietuvis*. 2000, rugpjūtis, nr. 8, p. 30.

220 Lietuvių fondo parama studentams. *Draugas*, 2013, rugsėjo 24, nr. 112, p. 10.

221 Remienė, M. Kokią sumą LF jau išdalijo per 32 metus. *Draugas*, 1994, spalio 20, nr. 204, p. 4.

222 Apanavičienė, L. Lietuvių fondas priima paraiškas stipendijoms gauti. *Amerikos lietuvis*, 2015, gruodžio 20, nr. 33, p. 3.

Įteiktos Lietuvių fondo stipendijos studentams. 1998 m. Dalios Cidzikaitės asmeninis archyvas

kartus daugiau, nei LF gali patenkinti. Pavyzdžiui, 2016 m. stipendijoms buvo skirta 217 904 dol. (kartu su vardiniais fondais), nors buvo 112 prašymų 484 882 dol. sumai. Stipendijas gavo 63 JAV aukštųjų mokyklų studentai, 14 – Lietuvos, 3 – Jungtinės Karalystės, po vieną – Kanados ir Vokietijos universitetuose studijuojantys jaunuoliai²²³. Didžioji dalis pinigų stipendijoms skiriama iš vardinių fondų.

Nuo 2009 m. LF remia JAV LB „Lietuvių išėivijos studentų stažuocių“ (LISS) programą Lietuvoje. Pavyzdžiui, 2009-2011 m. šiai programai buvo skirta 78 000 dol.²²⁴

LF skiriamos paramos tenka ir Lietuvos moksleiviams. Pavyzdžiui, 2008 m. LF įsteigtas Vytauto Vizgirdos fondas vardines stipendijas kasmet teikia Kauno jėzuitų gimnazijos labai gerai besimokantiems ir pavyzdingo elgesio mokiniams iš vargingų šeimų. Panašių vardinių fondų yra ir daugiau: Aušros ir Algirdo Saulių, Petro Viščinio, Algirdo Karaičio, Albino Kurkulio šeimos, Dr. Broniaus Jaselskio ir kt.²²⁵. Tokia parama, be jokios abejonės, motyvuoja moksleivius, deda pagrindus būsimai jų lietuviškai veiklai.

Graži LF iniciatyva – nuo 2001 m. skiriama nedaloma 25 000 dol. dr. Antano Razmos premija. Pirmoji – Švietimo premija paskirta Vasario 16-osios gimnazijai Vokietijoje, antroji – Kultūrinė muzikinė 2002 m. – Valstybiniam Vilniaus kvartetui, trečioji – Mokslinės medicinos premija 2003 m. paskirta Kauno medicinos universiteto prof. dr. A. Dumčiui, ketvirtoji – Visuomeninė premija 2004 m. paskirta prof. V. Landsbergiui²²⁶.

Aptarti visus LF remtus projektus Lietuvai trumpoje apžvalgoje yra neįmanoma, nes projektai patys įvairiausi. Pinigai skiriami labdaros organizacijoms – „Vaiko vartai į mokslą“, Lietuvos vaikų globos komitetui, Lietuvos dukterų draugijai

223 Lietuvių fondo stipendijos ir parama projektams 2016 m. *Draugas*, 2016, gruodžio 17, nr. 149, p. 7.

224 *Liepsna*, 2011 m. *LF veiklos ataskaita*. Lemontas, 2012, p. 13.

225 Lietuvių Fonde – stipendijos jėzuitų gimnazijos moksleiviams. *Amerikos lietuvis*, 2016, balandžio 7, nr. 14, p. 2; *Liepsna*, 2016 m. *LF veiklos ataskaita*. Lemontas, 2017, p. 21.

226 V. Landsbergiui – Lietuvių fondo premija <http://www.delfi.lt/archyve/print.php?id=5142706> (žiūrėta 2017 08 11)

Joseph Vilcha (Juozas Vilčiauskas) – didžiausias LF rėmėjas. <http://www.lithuanianfoundation.org/LT/isteigtas-joseph-vilchos-fondas/>

ir kt.; A.P.P.L.E. kursams, Lietuvos jaunimo organizacijai „Misija Sibiras“; paremtas Mažosios Lietuvos enciklopedijos rengimas ir leidyba, Karaliaučiaus lietuvių kalbos mokytojų asociacija, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Vilniaus arkivyskupija ir Vilkaviškio vyskupija, Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčia, Lietuvos muziejai, ligoninės, Lietuvių kalbos institutas ir t.t. Tai rodo, kad LF savo parama, kad ir nedidele, dar bando palaikyti ryšį su Lietuva.

LF pagrindinis kapitalas auginamas narių įnašais, rėmėjų aukomis, palikimais, investicijų pajamomis, iš nekilnojamo turto nuomos bei renginių metu gautomis pajamomis. Keletas didžiausių palikimų, kuriuos yra gavęs LF: Joseph Vilcha (Juozas Vilčiauskas) testamentu paliko 15,5 mln. dol. (2014), Genovaitė ir Kazys Trečiokai – beveik 2,8 mln. dol. (2014), Alfonsas Šarauskas – 2,7 mln. dol. (2002), Vytautas I. Užgiris – 1,6 mln. dol., Juozo Ručio fondas – 1,35 mln. dol. ir kt.²²⁷

LF leidžia didesnės ar mažesnės apimties leidinius. Stambiausi LF leidiniai yra fondo istorijos knygos. Pirmoji išleista 1983 m., antroji – 1992 m., o trečioji – švenčiant LF 50-metį 2012 m. Be šių stambių leidinių LF yra išleidęs kalendorių, atvirukų, informacinių lankstinukų. Nuo 2005 m. yra leidžiamas LF periodinis leidinys *Liepsna*.

Lietuvių fondo tarybos pirmininkai (1990-2017): Stasys Baras (1988-1990), Povilas Kilius (1991-1993), Marija Remienė (1994-1995), Vytautas Kamantas (1996-1997, 2005-2006), Algirdas Ostis (1998-2000), dr. Antanas Razma (2001-2004), Arvydas Tamulis (nuo 2007 m. gegužės mėn.- 2009), Rimantas Griškėlis (nuo 2009 m. gegužės mėn.-2012), Marius Kasniūnas (nuo 2012 gegužės mėn.-2015), Saulius Čyvas (nuo 2015 gegužės mėn.).

Lietuvių fondo valdybos pirmininkai (1990-2017): Marija Remienė (1987-1990), Algirdas Ostis (1990-1992), Stasys Baras (1993-1995, 2002), Povilas Kilius (1996-1998, 2000-2002, 2003-2004), Rūta Staniulienė (1999), Arvydas Tamulis (2004-2005), Sigita Balzekienė (2005-2006), Ramūnas Astrauskas (2007-iki 2009 gegužės mėn.), Marius Kasniūnas (nuo 2009 m. gegužės mėn.-2012), Arvydas Tamulis (nuo 2012 gegužės mėn.-2015), Marius Kasniūnas (nuo 2015 gegužės mėn.).

LDK Gedimino III laipsnio ordinu 1998 m. buvo apdovanotas LF steigėjas dr. A. Razma (1922-2017), 2002 m. LDK Gedimino IV laipsnio ordinu apdovanotas LF steigėjas dr. Gediminas Balukas (1922-2008), 2009 m. LDK Gedimino ordino

227 *Lietuvių Fondas. Lithuanian Foundation. II. 1962-1982-1992.* Chicago: Draugo spaustuvė, 1994, p. 221-222; Apanavičienė, L. Tikėję Lietuvių fondo ateitimi. *Amerikos lietuvis*, 2014, gruodžio 4, nr. 49, p. 6.

Komandoro kryžiumi apdovanotas dar vienas LF steigėjas – dr. Kazys Ambrozaitis (1918-2015). Be jokios abejonės, buvo ir daugiau apdovanotų LF veikėjų.

2017 m. pabaigoje Lietuvių fondas už kryptingą lietuviybės puoselėjimą pagerbtas Globalios Lietuvos apdovanojimu²²⁸.

6. JAV LB parama Lietuvai

JAV LB Krašto valdyba 1988 m. lapkričio 8 d. nutarė greta Vasario 16-osios lėšų telkimo organizuoti specialų aukų rinkimą Lietuvos atgimimo ir išsilaisvinimo pastangoms remti – „Dovaną Lietuvai“. Prašant aukoti B. Jasaitienės pastangomis buvo išsiuntinėta 8000 laiškų. Gana greitai pavyko surinkti 160 000 dol. aukų. Iš jų A. Šapokos redaguotos Lietuvos istorijos perleidimui Lietuvoje popieriui nupirkti buvo paskirta 50 000 dol. (atspausdinta 325 tūkst. egzempliorių ir išdalinta mokykloms, bibliotekoms bei prieinama kaina parduota žmonėms); 10 000 dol. skirta Lietuvių informacijos centrui New York'e; nupirkta ir pasiūsta keletas kompiuterių Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio būstinei ir *Atgimimo* redakcijai Vilniuje; paremta Lietuvos laisvės lyga, skautai, ateitininkai ir kitos organizacijos, dirbančios tautos atgimimo darbą²²⁹. JAV LB krašto valdybos pirmininkas dr. A. Razma tuo metu kalbėjo, jog JAV LB yra gavusi iš Lietuvos prašymų daugiau nei už milijoną dolerių ir yra pasirengusi surinkti pusę milijono pačioms būtiniausioms problemoms Lietuvoje spręsti: paremti ne tik švietimo ir mokslo įstaigas, bet ir kultūrininkų, mokslininkų išvykas į užsienį; padėti grįžusiems tremtiniais iš Sibiro; LPS skubiai reikalinga spausdinimo mašina, video aparatai, rašomųjų mašinėlių; būtina modernizuoti informacijos priemonės, o kur dar ekologinės problemos²³⁰. JAV LB ėmėsi ilgalaikės labdaros Lietuvai. Pradžioje išeivijos entuziazmas buvo didelis. Tuo labiau, kad pirmaisiais metais Lietuvai visko trūko. Pir-mieji dešimt-penkiolika metų labai ryškūs išeivijos parama.

Kultūros srityje

Sąjūdžio laikotarpio kultūrininkai buvo kviečiami aplankyti JAV lietuvių telkinius. JAV LB rūpinosi jų atvykimu, programos rengimu ir globa Amerikoje. Vienas iš pirmųjų apsilankusių JAV 1989 m. buvo Vilniaus universiteto folkloro ansamblis „Ratilio“. Koncertai vyko perpildytose salėse. 1990 m. buvo pakviestas

228 Ilkevičiūtė, J. Globaliosios Lietuvos apdovanojimuose – dėmesys į Lietuvą sugrįžusiems lietuviams <https://www.delfi.lt/verslas/archive/print.php?id=76767779> (žiūrėta 2017 12 29)

229 Juodelis, B. Dovana Lietuvai 1989 metais. *Pasaulio lietuvis*, 1989, sausis, nr. 1, p. 11; D.K. Laisvėjančiai Lietuvai reikia pusės milijono dolerių dabar. *Pasaulio lietuvis*, 1989, lapkritis, nr. 11, p. 2-3.

230 *Ten pat.*